

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

доц. Михайлишин Р.В.

“ 30 ” серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Філософія економічних систем”

Рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий)</u>
Ступінь вищої освіти	<u>доктор філософії</u>
Спеціальність	<u>051 Економіка</u>
Факультет	<u>економічний</u>

Львів – 2017 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни "Філософія економічних систем" для аспірантів - здобувачів наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 "Економіка".

Розробник: професор, доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії Кульчицький Богдан Володимирович

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії

Протокол від "30" серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри
економічної теорії

к.е.н., проф.

Островерх П.І.

Ухвалено Вченою радою економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від "30" серпня 2017 року № 1

Голова Вченої ради
економічного факультету

доц. Михайлишин Р.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС-3	Галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" Спеціальність 051 "Економіка" Освітньо-кваліфікаційний рівень – "доктор філософії"	Нормативна дисципліна циклу природничої і професійної підготовки	
Модулів – 1 Змістових модулів – 2		Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – науковий реферат		2-й	2-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		Навчальні заняття:	
Тижневих годин для денної форми навчання: – аудиторних – 3 – самостійної роботи – 2,6		лекції	
		32 год.	12
	практичні		
	16	6	
	Самостійна робота		
42 год.	72		
Контрольні заходи: іспит			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 60 %
- для заочної форми навчання – 25 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

У навчальній дисципліні "**Філософія економічних систем**" розглядаються напрями досліджень для прийняття науково-обґрунтованих рішень із фінансування, планування, законодавчо-нормативного керування суспільними соціально-економічними процесами в цілому і в галузі раціонального екологічного природокористування зокрема.

В теоретичному плані філософія економічних систем спрямована на всебічне дослідження особливостей сучасних економічних систем і, зокрема, основ концепції стійкого еколого-економічного розвитку, що у практичному плані виражається у розробленні конкретних науково-обґрунтованих рекомендацій з раціонального використання природних ресурсів та збереження оптимального (найбільш прийняттого у перспективі) середовища життя людського суспільства.

Навчальний курс розрахований для аспірантів галузі знань 051 "Економіка" і передбачає поглиблене вивчення характеру співвідношення позитивних і негативних змін природних умов життя людства, рівня використання суспільством природного середовища з врахуванням виробничих, геологічних, біологічних, демографічних, ґрунтознавчих, лісівничих, метеорологічних, гідрологічних та інших чинників. Проблеми, які досліджує філософія економічних систем в екологічному контексті можна об'єднати у дві великі групи. По-перше, це ефективне використання економікою природних ресурсів. По-друге, це пошук та обґрунтування методів запобігання та ліквідації збитків від забруднення довкілля. Ці проблеми мають вирішуватися на основі закономірностей природно-історичного характеру, а також із урахуванням постійно зростаючих потреб суспільства, формування нової системи цінностей третього тисячоліття на тлі соціально-економічних проблем сучасності.

Метою вивчення навчальної дисципліни "**Філософія економічних систем**" є формування у аспірантів філософсько-обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного поступу людства і пошук найбільш ефективних шляхів досягнення у суспільстві стану економіки стійкого розвитку.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни пов'язані з розкриттям закономірностей формування сучасних соціально-економічних відносин в умовах існуючих екологічних обмежень.

До них належать:

- визначення існуючих взаємозв'язків між вимогами соціально-економічного розвитку, станом навколишнього середовища й умовами життєдіяльності людей; вивчення економічних аспектів взаємодії суспільства і природи;
- визначення економічної цінності компонентів навколишнього природного середовища і включення еколого-економічних оцінок у систему економічних розрахунків;
- формування системи управління, адекватної завданням раціонального використання виробничих факторів довкілля;

- розробка методичного інструментарію для економічного обґрунтування оптимальних напрямів соціально-економічного розвитку, що найбільшою мірою відповідають поєднанню економічної та екологічної мети;
- пошук шляхів підвищення еколого-економічної ефективності національної економіки та її основних підрозділів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни "**Філософія економічних систем**" є формування принципово нових напрямів трансформації економіки та суспільства на основі постійного відтворення інноваційних процесів реформування виробництва та споживання. Стратегічною метою розвитку економічних систем є послідовний перехід до екологічно досконаліших виробничих технологій, видів продукції і послуг, до нового стилю життя у контексті істотного зростання добробуту населення і утвердження принципів соціальної справедливості не тільки в окремих розвинутих й демократичних країнах, а й у планетарному масштабі.

Місце навчальної дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Вивчення навчального курсу базується на матеріалах нормативних дисциплін бакалаврського і магістерського рівнів освіти: філософія, економічна теорія, історія економіки та економічної думки, макроекономіка, регіональна економіка, фінанси, менеджмент, міжнародна економіка, глобальна економіка.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні **знати:**

- закономірності розвитку та сучасні тенденції удосконалення економічних систем в умовах посилення екологізації та глобалізації економіки;
- цивілізаційну парадигму сучасного соціально-економічного та еколого-економічного розвитку;
- передумови та чинники процесу екологізації економічних систем;
- природу глобального еколого-економічного циклу;
- екологічні імперативи глобального науково-технічного прогресу;
- соціальні виміри процесу екологізації та принципи соціальної справедливості у планетарному масштабі;
- стратегії стійкого розвитку країн на сучасному етапі розвитку людської цивілізації;

вміти:

- вільно володіти філософсько-методологічним інструментарієм дослідження процесів трансформації сучасних економічних систем в умовах посилення екологізації та глобалізації економіки;
- прогнозувати напрями удосконалення ринкових конкурентних механізмів;
- розробляти стратегії і методики ефективних бізнес-комунікацій у глобальній еколого-економічній системі;
- організовувати розроблення і контролювати виконання глобальних бізнес-проектів;

- обґрунтовувати напрями інноваційного розвитку економічної системи України у глобальному конкурентному бізнес-середовищі;
- порівнювати сучасні економічні системи в умовах посилення їх екологізації та глобалізації;
- максимально враховувати у науковому і порівняльному аналізі економічних систем екологічну парадигму сучасної економічної теорії.

Програмні компетентності, достатні для успішного виконання професійних обов'язків:

- здатність до всебічного розуміння суті філософії економічних систем у сучасних умовах посилення їх екологізації та глобалізаційних процесів;
- здатність до системного критичного мислення та узагальнень, формування і розвиток схильності до самостійного наукового пошуку, спрямованого на розкриття змісту філософії економічних систем та особливостей процесу їх екологізації у сучасних умовах глобалізації;
- здатність усвідомлювати роль філософської, економічної та екологічної освіти для формування сучасного еколого-економічного мислення та культури, ідею сильної суверенної національної держави, коли остання покликана забезпечити не просто ефективне регулювання економіки, стабільність і передбачуваність норм і правил економічної гри, легальне входження до бізнесу, стимулювання економічного зростання, залучення іноземних інвестицій, порядок і соціальну справедливість, а й охорону довкілля і створення умов для формування екологічно збалансованої економіки та стійкого розвитку в умовах посилення глобалізації;
- здатність усвідомлювати громадянську відповідальність за стан довкілля та об'єктивну необхідність переведення функціонування національної економіки на засади стійкого розвитку, коли задоволення потреб сучасників не будуть ставити під загрозу задоволення потреб майбутніх поколінь;
- здатність до об'єктивного тлумачення змісту екологізації економічних систем в умовах посилення глобалізаційних процесів з позицій інституційної теорії, яка є визначальною сьогодні для розуміння цивілізаційних соціально-економічних змін та сучасного парадигмального дискурсу;
- здатність до оволодіння теоретико-методологічними засадами, методологічним інструментарієм дослідження актуальних проблем економічної науки XXI століття в умовах значного посилення екологізації економічних систем.

Програму побудовано відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджено з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Зміст навчальної дисципліни розкривається у наступних темах:

- Тема 1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем.
- Тема 2. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем.
- Тема 3. Екологізація економічних систем як пріоритетна домінанта їх трансформації у XXI столітті.
- Тема 4. Сучасна парадигма порівняння економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.
- Тема 5. Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.
- Тема 6. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.
- Тема 7. Екологічний імператив сучасної економічної теорії.
- Тема 8. Економічна теорія та екологічна економіка: діалектика взаємозбагачення.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ"

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Філософська парадигма дослідження і порівняльного аналізу економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації

Тема 1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем.

Еволюція поглядів на економічні системи у світовій економічній думці. Інструментарій дослідження і порівняння сучасних економічних систем. Теоретико-методологічні підходи до трактування суті економічних систем. Господарська діяльність – центральна ланка економічної системи.

Тема 2. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем.

Концептуально-методологічні засади становлення сучасних економічних систем провідних країн світу – США, Німеччини, Японії. Об'єктивні і суб'єктивні передумови становлення економічної системи України. Пошук оптимальної стратегічної моделі України в сучасних умовах екологізації і глобалізації.

Тема 3. Екологізація економічних систем як пріоритетна домінанта їх трансформації у XXI столітті.

Екологізація економічних систем як об'єктивний процес їх трансформації на зламі тисячоліть. Поняття еколого-економічних систем як складних біо-соціо-економічних утворень. Екологічний імператив порівняльного аналізу економічних систем. Зміна ролі держави в сучасних економічних системах в умовах їх екологізації.

Тема 4. Сучасна парадигма порівняння економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.

Цивілізаційний підхід до порівняльного аналізу сучасних економічних систем. Модифікація постіндустріальної парадигми порівняння економічних систем в умовах посилення їх екологізації та глобалізації. Трагування сучасних економічних систем у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу та становлення інформаційного, "знанневого" суспільства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ І СТАНОВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Тема 5.

Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.

Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем. Змістовна основа класифікації процесів порушення навколишнього природного середовища. Виробниче використання природних ресурсів. Забруднення навколишнього природного середовища відходами промислового виробництва – порушення ґрунтів, порушення режиму водних систем, трансформація рельєфу та ін. Вплив на людину і глобальну екосистему Землі.

Тема 6. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.

Економічні властивості природних факторів. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів та оцінки змін навколишнього природного середовища. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.

Тема 7. Екологічний імператив сучасної економічної теорії.

Екологічна парадигма економічної теорії XXI ст. Розвиток методології економічної теорії в умовах посилення екологізації економічних систем. Об'єктивна необхідність виокремлення на теоретичному рівні соціально-екологічних відносин у системі економічних відносин суспільства. Економічна та екологічна свідомість і культура.

Тема 8 . Економічна теорія та екологічна економіка: діалектика взаємозбагачення.

Діалектичний взаємозв'язок економічної теорії з екологічною економікою як наукою. "Екологічна економіка" та місце цього наукового напрямку у системі наук. Екологічна економіка як віддзеркалення об'єктивного процесу утвердження екологічного імперативу в економічній теорії. Екоцентристська система цінностей.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем.	11	4	2	5	11,5	1,5	1	9
Тема 2. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем та особливості України.	12	4	2	6	11,5	1,5	1	9
Тема 3. Екологізація економічних систем як пріоритетна домінанта їх трансформації у XXI столітті.	11	4	2	5	11	1,5	0,5	9
Тема 4. Сучасна парадигма порівняння економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.	12	4	2	6	11,25	1,5	0,75	9
Тема 5. Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.	11	4	2	5	11,25	1,5	0,75	9
Тема 6. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.	11	4	2	5	11,25	1,5	0,75	9
Тема 7. Екологічний імператив сучасної економічної теорії.	11	4	2	5	11,25	1,5	0,75	9
Тема 8. Економічна теорія та екологічна економіка: діалектика взаємозбагачення.	11	4	2	5	11	1,5	0,5	9
Усього годин:	90	32	16	42	90	12	6	72

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем.	2
2	Тема 2. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем та особливості України.	2
3	Тема 3. Екологізація економічних систем як пріоритетна домінанта їх трансформації у XXI столітті.	2
4	Тема 4. Сучасна парадигма порівняння економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.	2
5	Тема 5. Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.	2
6	Тема 6. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.	2
7	Тема 7. Екологічний імператив сучасної економічної теорії.	2
8	Тема 8. Економічна теорія та екологічна економіка: діалектика взаємозбагачення.	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем.	5
2	Тема 2. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем та особливості України.	6
3	Тема 3. Екологізація економічних систем як пріоритетна домінанта їх трансформації у XXI столітті.	5
4	Тема 4. Сучасна парадигма порівняння економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.	6
5	Тема 5. Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.	5
6	Тема 6. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.	5

7	Тема 7. Екологічний імператив сучасної економічної теорії.	5
8	Тема 8. Економічна теорія та екологічна економіка: діалектика взаємозбагачення.	5
	Разом	42

7. Індивідуальні завдання

1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем у сучасних умовах екологізації та глобалізації.
2. Екологічний імператив у процесі трансформації економічних систем.
3. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем та особливості України.
4. Становлення соціально-екологічних відносин у системі суспільних відносин.
5. Стійкий розвиток національної економіки у контексті цивілізаційних процесів XXI століття.
6. Порівняльний аналіз сучасних економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.

8. Методи навчання

Основними методами навчання, що використовуються у процесі вивчення навчальної дисципліни "Філософія економічних систем" є:

- метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу у слухачів (лекції, ілюстрації, презентації);
- метод самостійного засвоєння аспірантами навчального матеріалу у вигляді тестів, наукових рефератів на підставі самостійно опрацьованої базової літератури та додаткових джерел інформації з метою конкретизації і поглиблення базових знань, необхідних умінь та практичних навичок (семінарські заняття);
- методи усного контролю (самостійна робота).

9. Методи контролю

На всі контрольні заходи відводиться 100 балів на один семестр:

- на поточний контроль за двома змістовими модулями – 20 балів;
 - на модульні контролю за двома змістовими модулями – 30 балів.
- Підсумковий контроль у вигляді іспиту оцінюється у 50 балів.

10. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
A	90 – 100	відмінно	зараховано
B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70	задовільно	
E	51-60		
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Базова:

1. Кульчицький Б.В. Філософія економічних систем (розвиток методології їх порівняльного аналізу в умовах екологізації, інтелектуалізації та глобалізації): [монографія] / Б.В.Кульчицький, Я.В.Кульчицький. – Львів: Ліга-Прес, 2015.–710 с.
2. Кульчицький Я.В. Сучасні економічні системи в умовах екологізації та глобалізації: [монографія] / Я.В.Кульчицький. – Львів: Ліга-Прес, 2011. – 687с.
3. Кульчицький Я.В. Проблеми формування соціально-екологічних суспільних відносин у контексті трансформації сучасних еколого-економічних систем: [монографія] / Я.В.Кульчицький. – Львів: Камула, 2005. – 144 с.
4. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз / : [монографія] / В.П.Мельник. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 592 с.
5. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : [підручник] / Л.Г. Мельник; [3-тє вид., виправл. і доповн.]. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. – 367 с.

6. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку : [навч. посіб. для післядипл. освіти] / Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. – 383 с.
7. Туниця Ю.Ю. Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми / Ю.Ю.Туниця. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 298 с.

Допоміжна:

1. Леоненко П.М. Сучасні економічні системи : [навч. посіб.] / П.М.Леоненко, О.І. Черепніна. - К.: Знання, 2006. - 429 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
2. Методи оцінки екологічних втрат/ За ред. Л.Г.Мельника.- Суми: ВТД "Університетська книга", 2004.- 288с.
3. Роузфілд С. Порівнюємо економічні системи / Стівен Роузфілд; [пер. з англ. В.Вишенська]. - К.: "К.І.С.", 2005. - Х, 370 с.
4. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст.- Київ: Знання, 2006.- 300с.
5. Туниця Ю.Ю. Екоекономіка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю.Туниця. - К.: Знання, 2006. - 314 с.
6. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А.Чухно. - К.: Логос, 2003. - 631 с.
7. Чухно А.А. Інституціонально-інформаційна економіка : [підручник] / А.А. Чухно, П.М. Леоненко, П.І. Юхименко / [за ред. акад. НАН України А.А. Чухна]. — К. : Знання, 2010. — 687 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Президент України www.president.gov.ua
2. Верховна Рада України. www.rada.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України www.kmu.gov.ua
4. World economic forum www.weforum.org